

»RIGHE« NA DUŠI PRAVOM ARHIVU

Iva GRDINIĆ
Državni arhiv u Pazinu,
Odjel za dokumentacijsko-informacijske
poslove s Knjižnicom
Pazin, Vladimira Nazora 3
iva.grdinic@dapa.hr

UDK 930.25(497.571Pazin):39
929.52Šćuka-Kukec, K.(093)
Stručni rad
<https://doi.org/10.31726/via.26.26.1>

Jasna MRKONJIĆ
Državni arhiv u Pazinu,
Odjel za sređivanje i obradu
Arhivskog gradiva
Pazin, Vladimira Nazora 3
jasna.mrkonjic@dapa.hr

U osobnom fondu Katarine Šćuka-Kukec nalazi se pismo kojim je Historijskom arhivu u Pazinu povjerala na čuvanje sadržaj slamnatoga kovčega koji je 1918. god. ponijela prilikom prisilnoga odlaska iz rodnoga Pazina u Koprivnicu – ujedno je to i sadržaj Fonda. U tom su se kovčegu našle fotografije, slike, tiskovine – fragmenti njezine mladosti za koje njezini unuci i praunuci nisu pokazivali interes. Autobiografska skica u njezinu pismu, kao i slikovni materijal predstavljen u ovom članku, svakako upotpunjuju uvid u svakodnevicu prognanoga hrvatskog življa Istre početkom talijanske međuratne uprave, ali i u dio povijesti školstva u Pazinu početkom 20. stoljeća.

Ključne riječi: Katarina Šćuka-Kukec, osobna ostavština, Pazinska gimnazija, prof. Saša Šantel, 1905. – 1918.

Keywords: Katarina Šćuka-Kukec, personal papers, Pazin Grammar School, Saša Šantel, 1905 – 1918.

Parole chiave: Katarina Šćuka-Kukec, patrimonio personale, Ginnasio di Pisino, prof. Saša Šantel, 1905-1918

Uvod

Kratak, gotovo lakonski autobiografski zapis u pismu kojim je Katarina Šćuka-Kukec, kao starica na kraju životnoga puta, Državnom arhivu u Pazinu (dalje: DAPA) povjerila na skrb svoju ostavštinu predstavlja *kroki* sadržaja slamnatoga kovčega koji je ponijela sa sobom 1918. god. bježeći pred talijanskim vlastima u Hrvatsku. Riječ je o fotografijama, slikama, dokumentima i tiskovinama ili, kako sama navodi, o predmetima »... čiji sadržaj ja nosim u svojem srcu i mozgu, a za koje moji unuci i praunuci nemaju smisla ni osjećaja jer su daleko od svega onoga što smo mi Istrani prošli i proživjeli, osjećali i željeli, žudili i uzdisali.«¹

Dodirne su točke ove ostavštine s ostavštinama opisanim i prenijetim u prethodnim člancima ovoga sveska *Vjesnika istarskog arhiva* o Antunu Hrvatinu i Ivanu Aničiću sljedeći:

– riječ je o zapisima koji se i s pripovjednoga aspekta mogu atribuirati i kao autobiografski, a koji sadržajno dopunjuju širu društvenu i povijesnu sliku o razvoju hrvatskoga školstva u Istri.

Školski su dani kojima započinje zapis Antuna Hrvatina dovršeni (ili prekinuti) u godini kada je pazinska njemačka gimnazija (*K.K. Staats-Obergymnasium zu Mitterburg*) preseljena u Pulu.

Ivan Aničić svojim je pismima posvjedočio o životu dijela šeste generacije maturanata Carsko-kraljevske velike državne gimnazije u Pazinu (1899. – 1918.) u godinama najžešćih podjela među đacima te kasnijem boravku na studiju prava u Zagrebu.

Katarina Šćuka-Kukec napustila je Gimnaziju i izbjegla preko Učke 1918. godine, kada Gimnazija prestaje djelovati i kada započinje proces gašenja hrvatskih škola u Istri.

Sve su navedene ostavštine djelomice nastajale u isto vrijeme: od 1910. pa do 1918. godine.

U kontekstu ljudskoga životnog ciklusa, nije naodmet spomenuti da se u životu i Antuna Hrvatina i Ivana Aničića, a osobito u prijelomnim trenutcima života Katarine Šćuka-Kukec, kao profesor Gimnazije javlja Saša Šantel.

Kratak životopis Katarine Šćuka-Kukec

Oskudna ostavština Katarine Šćuka-Kukec pruža mogućnost tek za skiciranje biografije.

Katarina Šćuka rođena je u Pazinu 10. travnja 1901., kao najstarija od triju kćeri Josipa (Giuseppea) Šćuke, pazinskoga pekara i slastičara, koji je umro ili stradao tijekom Prvoga svjetskog rata. Gradivo upućuje na mogućnost da je njezina obitelj bila u bliskim prijateljskim vezama s obitelji pazinskoga ljekara Matanića. Niže razrede Pazinske gimnazije upisala je 1914., a školovanje je prekinula 1918. godine. Tijekom školovanja o njoj je skrbio

¹ Zahvaljujući posredovanju Tugomila Ujčića, gradivo je poklonila Katarina Šćuka-Kukec, a pored slikovnoga i tiskanoga materijala te osobnih dokumenata, u Fondu se nalaze i četiri vrlo osobno intonirana pisma; HR-DAPA-925 Katarina Šćuka Kukec: 1905/1989; 1 sv., 0,01 d/m.

pazinski profesor, slikar i skladatelj Saša Šantel, uz kojega je najvjerojatnije razvila afinitet prema slikanju, kojim se amaterski bavila do pred kraj života. Sa Šantelom je ostala u vezi i nakon što je 1918. izbjegla iz Istre. Udala se između 1918. i 1921. godine, najvjerojatnije u Koprivnici, gdje je potom radila kao »željeznička radnica«. U Zagreb je doselila u svibnju 1945., odmah po oslobođenju. Umrula je u dubokoj starosti, 27. svibnja 1991. u Zagrebu.

Napomena

Kao što je uobičajeno, a od Uredništva *Vjesnika istarskoga arhiva* i sadašnje ravnateljice DAPA-e prihvaćeno, pismo Katarine Šćuka-Kukec Historijskom arhivu u Pazinu donosi se ovdje u prijepisu sa svim njegovim pravopisnim i jezičnim pogreškama i osobitostima.

Pismo Katarine Šćuka-Kukec Historijskom arhivu u Pazinu 1989.

u:

osobnom fondu Katarine Šćuka-Kukec – HR-DAPA-925 Katarina Šćuka Kukec:
1905/1989

Zgb. 13 .11. 89.

Upravi historijskog arhiva

grada Pazina

Primila sam Vaše »Istarsko okružje« uz jedno pismo pohvala zato što sam Arhivu dostavila predmete čiji sadržaj ja nosim u svojem srcu i mozgu, a za koje moji unuci i praunuci nemaju smisla ni osjećaja jer su daleko od svega onoga što smo mi Istrani prošli i proživjeli, osjećali i željeli, žudili i uzdisali.

Ja sam rođena 1901. i nikakve uspomene ne dolaze u obzir. Mene »Kos« jednostavno nije propuštao u više razrede. U ratu sam ostala bez oca, pa se je jedini o meni brinuli prof. Šantel i Roža. Ali što je tu je. Umorna sam od svih tih sjećanja o neostvarenih pozitivnih kreativnih mogućnosti. Ukratko sa 300 kruna mjesečne plaće u davnoj »SHS« uzdržavala sam još dvije malodobne sestre, a ako sam htjela ručati nisam smjela večerati i obrnuto itd. Postajem pomalo dosadna i zato završavam sa ovih nekoliko »starudija« koje bi skoro završile u smeću, onda neka budu na duši nekom »pravom« arhivu. Da imam nešto interesantnije rado bih Vam dostavila. To su sve stvarčice, koje sam ponijela sa sobom kada su me Talijani potjerali u »domovinu« sa slamnatim koferom, koji mi je na putu ostao bez ručke, pa sam ga morala rukom objumiti i nositi.

Svakakve »righe« ja tu »crtam« pa je zato pametnije da završim i da Vam dostavim one moje zadnje arhivske sitnice koje su mi preostale iz onog mog bezručnog slamnatog kofera iz 1918. godine.

P.S.

Svojevremeno sam ja češće dolazila u Pazin sa raznim glumačkim grupama, kao i likovnom grupom, ali onda još nisam znala za prof. Ujčića

Želim Vam mnogo uspjeha u Vašem plemenitom poslu.

Katarina Šćuka-Kukec
Balokovićeva 5

Zaključak

Uzevši u obzir činjenicu da je stvarateljica Fonda, Katarina Šćuka-Kukec, svoj zapis ostavila bez namjere da bude predložen očima javnosti, ovom prigodom izostavljamo četiri vrlo osobno intonirana pisma koja se nalaze u tom fondu. Riječ je, dakle, o stvarateljici koja u svom životnom vijeku nije javno djelovala pa tako ni na području recepcije ne pripada skupu vrednovanih i/ili ovjerovljenih autora. U tom je kontekstu i sadržaj Fonda oslobođen bilo kakvih pretenzija da se sviđi eventualnoj/potencijalnoj čitalačkoj publici. No, taj je sadržaj, osobito njegov slikovni dio, po svojoj intenciji u najvećoj mjeri neutralno i objektivno svjedočanstvo o dijelu povijesti školstva u Pazinu početkom 20. stoljeća. Stoga vjerujemo da su »righe« Katarine Šćuka-Kukec nakraju ipak ostale »na duši pravom arhivu«.

Prilozi

1.

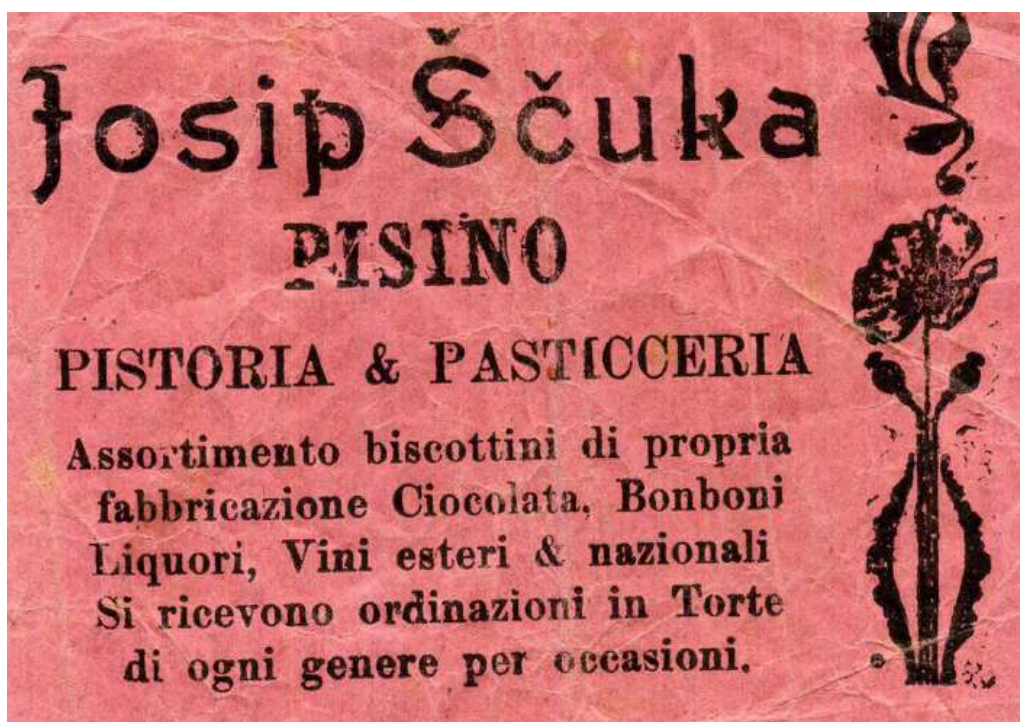

Pazin, 1905.

Posjet Bodulske kolonije iz Vrbnika. Na slici: Katarina, njezina baka, majka i sestra, obitelj Matanić, profesor Žić i đaci viših razreda Pazinske gimnazije (legendirala Katarina Šćuka-Kukec)

2.

Pazin, oko 1913.
Detalj reklame za radnju Josipa Ščuke, Katarinina oca

3.

Pazin, 1916.,
Prve preparandice pazinske Učiteljske škole (legendirao Tugomil Ujčić)

4.

Pazin, 14. srpnja 1918.,
maturantice Državne učiteljske škole u Pazinu (legendirala Katarina Šćuka-Kukec)

5.

1921. godine uputio Katarini Kukec u Koprivnicu

SAŽETAK

»Righe« na duši pravom arhivu

Osobni fond Pazinjanke Katarine Šćuka-Kukec (*HR-DAPA-925 Katarina Šćuka Kukec: 1905/1989*) ostavština je koja je nastala između 1905. i 1918. godine. U tom se fondu, pored slikovnog i tiskanog materijala te osobnih dokumenata, nalaze i četiri vrlo osobno intonirana pisma. Uzevši u obzir činjenicu da je stvarateljica Fonda, Katarina Šćuka-Kukec, ostavila svoj zapis bez namjere da bude predočen očima javnosti, ovom su prigodom izostavljena ta četiri osobno intonirana pisma. Riječ je, dakle, o stvarateljici koja u svom životnom vijeku nije javno djelovala pa tako ni na području recepcije ne pripada skupu vrednovanih i/ili ovjerovljenih autora. U tom je kontekstu i sadržaj Fonda oslobođen bilo kakvih pretenzija da se sviđi eventualnoj/potencijalnoj čitalačkoj publici. No, taj je sadržaj, osobito njegov slikovni dio, po svojoj intenciji u najvećoj mjeri neutralno i objektivno svjedočanstvo o dijelu povijesti školstva u Pazinu početkom 20. stoljeća. Dopis koji je uputila DAPA-i i dio slikovnog gradiva stoga je i objavljen u ovom članku.

SUMMARY

“Righe” (Lines) Entrusted to the Real Archives

The personal fonds of Katarina Šćuka-Kukec (*HR-DAPA-925 Katarina Šćuka-Kukec: 1905/1989*) is the personal papers of an inhabitant of Pazin. The papers originated between 1905 and 1918. In addition to the pictorial and printed material and personal documents, this fonds also contains four very personal letters. Considering the fact that the creator of the fond, Katarina Šćuk-Kukec, left her record without any intention for it to be presented to the public eye, these four letters bearing a very personal tone were omitted on this occasion. The creator never acted publicly in her lifetime, and thus does not belong to a set of appraised and/or certified authors in the area of reception. In this context, the content of the fonds is also free from any pretence of appealing to the possible/potential readership. However, this content, especially its pictorial part, is by its very intention a largely neutral and objective testimony to a part of the history of education in Pazin in the early 20th century. The letter sent by DAPA and some of the pictorial material was therefore published in this article.

RIASSUNTO

“Righe” affidate al vero archivio

Il fondo personale di Katarina Šćuka-Kukec (*HR-DAPA-925 Katarina Šćuka Kukec:1905/1989*) rappresenta il patrimonio di una pisinese, creato tra il 1905 e il 1918.

Oltre alle immagini e fotografie, al materiale stampato e ai documenti personali, nel fondo ci sono quattro lettere molto intime e personali. Prendendo in considerazione il fatto che la creatrice del fondo, Katarina Šćuka-Kukec, ha lasciato le sue testimonianze senza l'intento di presentarle agli occhi del pubblico, in quest'occasione sono ommesse le quattro lettere intime e personali. Si tratta, dunque, di una creatrice che durante la sua vita non ha agito pubblicamente e per questo non appartiene al gruppo di autori valutati e/o accreditati. In tale contesto neanche il contenuto del fondo non pretende di dover piacere ad un eventuale/potenziale pubblico dei lettori. Tuttavia però, il suo contenuto, soprattutto la parte contenente fotografie e immagini, è una testimonianza, in gran parte neutrale e oggettiva, di una parte della storia dell'istruzione a Pisino all'inizio del 20° secolo. La lettera inviata dall'Archivio di Stato di Pisino e una parte del materiale costituita da fotografie e immagini è per questo motivo stata pubblicata in questo testo.